

A HPV OKOZTA BETEGSÉGEKRŐL ÉS MEGELŐZÉSÜKRŐL

TÁJÉKOZTATÓ FÜZET

MI AZ A HPV?

Nehéz elképzelni, hogy súlyos, daganatos betegségek velünk is előfordulhatnak. Hajlamosak vagyunk rá, hogy ezeket a betegségeket elsősorban az öröklődés vagy a környezeti tényezők rovására írjuk, de ma már tudjuk, hogy egyes daganatos betegségeket fertőzés is okozhat – és így akár meg is előzhető.

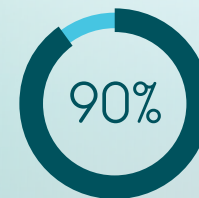
Jó példa erre a HPV, azaz a humán papillómavírus, mely az emberi hámsejtekben szaporodik. A HPV egyáltalán nem ritka: ez a leggyakoribb szexuális úton terjedő fertőzés kórokozója.¹

Ennek a vírusnak a legfrissebb kutatások szerint már több mint 200 ismert típusát azonosították.² Ezek között vannak alacsony rákkockázatú típusok, melyek a bőrön vagy a nemi szerveken megjelenő szemölcsöket okozzák, és vannak magas rákkockázatú típusok, amelyek egyes rosszindulatú daganatok kialakulásáért felelősek.

A HPV felelős olyan súlyos betegségekért, mint a méhnyakrák, a külső nemi szervek (a hímvessző, a hüvely és a szeméremtest) daganatai, bizonyos szájüregi daganatok, valamint a végbélnyílás körüli daganatok.³

MILYEN GYAKORI A HPV-FERTŐZÉS?

A HPV egy széles körben elterjedt vírus, és könnyű vele megfertőződni. Szinte mindenki átesik az élete során a HPV-fertőzésen, de az esetek többségében a szervezet 1-2 év alatt magától is le tudja győzni a fertőzést, így az nem okoz betegséget.³

**AZ EMBEREK AKÁR 90%-A
ELKAPHATJA A HPV-T VALAMIKOR
AZ ÉLETE SORÁN⁴**

A fertőzések kb. 10%-ában a szervezet nem képes leküzdeni a kórokozót.³ Ilyenkor a fertőzés tartóssá válik, évekig is lappanghat, és ez alatt az idő alatt a fertőződés helyének megfelelően különféle megbetegedések alakulhatnak ki.

**MINDEN 10. HPV-FERTŐZÉS
TARTÓSSÁ VÁLHAT³**

HOGYAN TERJED A HPV-FERTŐZÉS?

A HPV bárkit megfertőzhet, aki szexuális életet él: férfiakat és nőket egyaránt.

Maga a fertőzés gyakran nem okoz tüneteket, sokan nem is tudják, hogy elkapták a vírust, így észrevétlenül terjeszthetik a fertőzést. A HPV-fertőzés spontán gyógyulásához hosszú idő, akár 1-2 év szükséges³, az alatt az idő alatt is átadható azonban a vírus: tehát a terjesztésében a tünetmentes fertőzöttek kulcsszerepet játszanak.

A HPV-fertőzés elsősorban szexuális érintkezéssel terjed, beleértve a hüvelyi, az orális és az anális együttlétet is, de kézzel is átvihető.⁵ A vírus behatolásához apró hámsérülés szükséges, ezért a nemi szervek szőrzetének eltávolítása borotvával, vagy a dörzsölődést okozó fehérnemű is elősegítheti a fertőzést.

A HPV anyáról újszülött gyermekére is terjedhet. A HPV-fertőzött várandós nő hüvelyi szülés esetén fertőzheti meg gyermekét.⁶

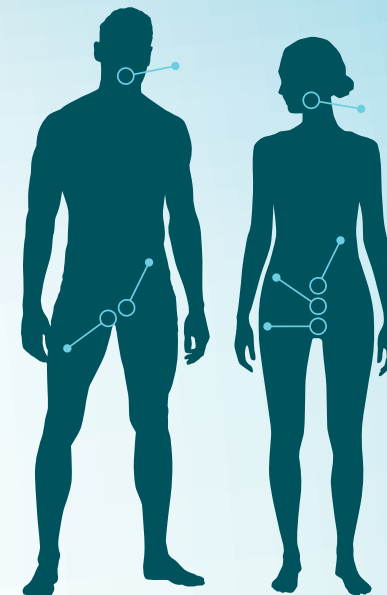
Gyakori tévhit, hogy a HPV-fertőzés leküzdése után automatikus védettség alakul ki a szervezetben. Ez sajnos nem igaz: a természetes fertőzés nem alakít ki tartós immunválaszt, az újrafertőződés kockázata a vírus leküzdése után is kifejezetten magas – akár ugyanazzal a típussal is.⁷

Sokan azt gondolják, hogy csak a partnerek gyakori váltogatása esetén van esélyük megfertőződni, pedig akár egyetlen partnertől, már az első nemi érintkezéskor el lehet kapni a fertőzést.¹ A legtöbben már röviddel a szexuális élet megkezdése után megfertőződnék a HPV-vel.⁷

MILYEN GYAKORIAK A HPV OKOZTA DAGANATOS BETEGSÉGEK?

A HPV okozta leggyakoribb betegség egy jóindulatú, de nagyon kellemetlen kórkép: a nemi szervi szemölcs. Ez egy gyakori betegség, minden 10. embert érinthet.⁶ A HPV okozta daganatos betegségek (a méhnyak, a hüvely, a szeméremtest, a hímvessző, a végbél és a szájüreg laphámdaganatai) ennél sokkal ritkábban fordulnak elő, ezek azonban súlyos kórképek, amelyek megfelelő onkológiai kezelés nélkül halálos kimenetelűek is lehetnek. Míg a nemi szervi szemölcsök a fertőződés után gyorsan megjelenhetnek, a daganatos betegségek kialakulásához évekre van szükség.

Magyarországon évente kb. 3000 HPV okozta daganatos megbetegedést diagnosztizálnak.⁸ A HPV okozta betegségek legismertebb formája a méhnyakrák. Világszerte a méhnyakrák a negyedik leggyakoribb ráktípus a nők között.⁷ Magyarországon évi kb. 1200 új esetet fedeznek fel, és 400–500 nő hal bele ebbe a betegségbe.⁸ Ez különösen elkeserítő egy olyan betegség esetén, ami könnyen szűrhető, korai felismerés esetén jól kezelhető, és védőoltással is megelőzhető lenne.

A HPV 6 féle daganatos betegséget okozhat: méhnyakrákot, szeméremtesti-, hüvely- és péniszdaganatot, a végbélnyílás környékének laphámdaganatait és a középgarat daganatos betegségeit^{3*}

MAGYARORSZÁGON ÉVI KB. 1200 ÚJ MÉHNYAKRÁKOS ESETET FEDEZNEK FEL, ÉS KB. 480 HALÁLOS ÁLDOZATOT KÖVETEL A BETEGSÉG⁸

Sokáig tartotta magát az a tévhit, hogy a HPV-fertőzés csak méhnyakrákot okoz, és így csak a nőkre veszélyes. Az újabb kutatások szerint egyértelmű, hogy a férfiak szerepe nem merül ki csak a fertőzés terjesztésében. A HPV által okozott betegségek (nemi szervi szemölcsök, a pénisz, a garat és a végbélnyílás környékének rákos daganatai) őket is érintik. Magyarországon évi 400–500 férfi veszti életét HPV-vel kapcsolatba hozható betegségek miatt.⁸

HPV OKOZTA MEGBETEGEDÉSEK ELŐFORDULÁSA MAGYARORSZÁGON^{8,9*}

(ÚJ ESET/ÉV)

A HPV OKOZTA BETEGSÉGEK NEMCSAK A NŐKET, HANEM A FÉRFIAKAT IS ÉRINTIK

Az utóbbi évtizedekben drámaian nőtt a HPV okozta középgarat-daganatok előfordulása, annyira, hogy az USA-ban 2008 óta magasabb a férfiakban az újonnan felfedezett középgarat-daganatok előfordulási gyakorisága, mint a nőkben a méhnyakráké.¹⁰

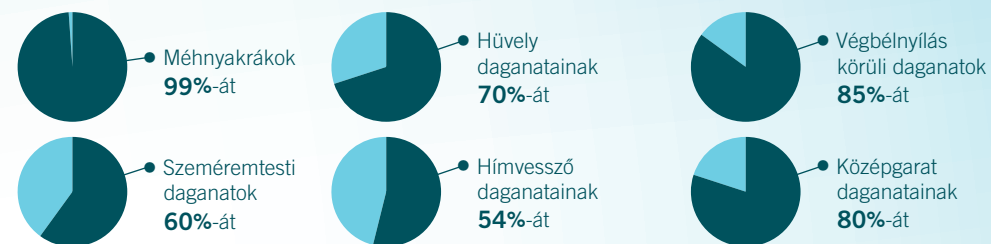

A HPV ÁLTAL OKOZOTT RÁKOS MEGBETEGEDÉSEK KÖZEL 30 SZÁZALÉKA A FÉRFIAKAT ÉRINTI¹¹

MEKKORA A HPV SZEREPE EZEK BEN A BETEGSÉGEK BEN?

A HPV okozza csaknem az összes méhnyakrákot, és számos más daganat esetében is magas arányban felelős a rosszindulatú elváltozásokért.

Mostani tudásunk szerint a HPV okozza a:⁶

HOGYAN KEZELIK A HPV OKOZTA DAGANATOS BETEGSÉGEKET?

Amennyiben a HPV okozta rákos megbetegedéseket korai stádiumban vagy már rákmegelőző állapotban fedezik fel, a méhnyakrák, a szeméremtest, a hüvely, a hímvesztő, a szájüreg, illetve a végbél laphámrákja általában kisebb műtéttel jól eltávolítható. Ezért nagyon fontos a rendszeres orvosi ellenőrzésen és a szűrővizsgálatokon való részvétel.

A MAGYAR NŐK ALIG HARMADA JÁR RENDSZERESEN NŐGYÓGYÁSZATI SZŪRÉSRE¹²

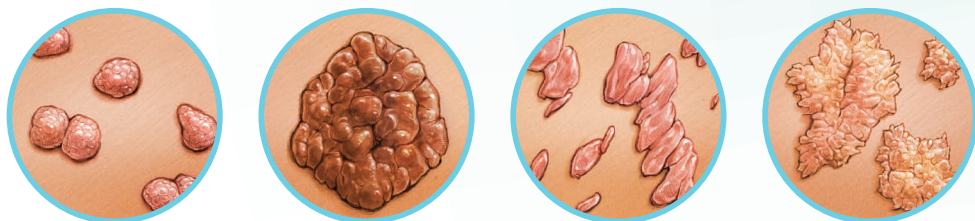
25 ÉVES KOR FÖLÖTT LEGALÁBB 3 ÉVENTE VEGYEN RÉSZT NŐGYÓGYÁSZATI SZŪRŐVIZSGÁLATON!¹³

Ha ezeket a daganatos betegségeket csak későbbi stádiumban fedezik fel, sokkal megterhelőbb kezelésekre lehet számítani: csonkító műtetre, kemoterápiára, sugárkezelésre is sor kerülhet. Ilyenkor sajnos az életkilátások is lényegesen rosszabbak.

A MÁR KIALAKULT HPV-FERTŐZÉST NEM TUDJUK GYÓGYÍTANI, ÍGY A MEGELŐZÉS KIEMELT FONTOSÁGÚ.

MI AZ A NEMI SZERVI SZEMÖLCS?

A nemi szervi szemölcs (más néven condyloma) a nemi szerveken, a gáton, a végbélnyílás körül jelentkező bőrszínű vagy barnás, lapos vagy szemölcsös, karfiolszerű növedék, amely férfiaknál és nőknél is kialakulhat.

Ezeket a szemölcsöket a HPV okozza, 90%-ban a HPV 6-os és 11-es típusa a felelős értük.⁶ A nemi szervi szemölcsök kínosak és kényesek lehetnek, a kezelés hosszantartó és fájdalmas, a szemölcsök pedig a kezelés ellenére is gyakran kiújulnak. A szemölcsöt fizikai vagy kémiai eljárásokkal semmisítik meg, de alkalmaznak olyan készítményeket is, amelyek az immunrendszer aktiválásán keresztül hatnak. Az esetek egy részében műtéti megoldás, a növedékek sebészi eltávolítása válik szükségessé, kiújulásra azonban ilyenkor is lehet számítani.

A betegség sokszor a szexuális életet is ellehetetlenítheti, a betegek párkapcsolatai gyakran megromlanak – a nemi szervi szemölcsök nem csak a testi tünetek, hanem az általuk okozott lelki problémák miatt is nagy terhet jelentenek az érintettek számára.

SAJNOS AZ ESETEK MINTEGY HARMADÁBAN TÖBBSZÖRI KEZELÉSRE VAN SZÜKSÉG, MERT AZ ALKALMAZOTT ELJÁRÁS HATÁSTALAN VAGY A SZEMÖLCSÖK KIÚJULNAK.¹⁴

HOGYAN VÉDEKEZHETEK A HPV-FERTŐZÉS, A HPV OKOZTA RÁKOS MEGBETEGEDÉSEK ÉS A NEMI SZERVI SZEMÖLCSÖK ELLEN?

Mivel a HPV szexuális úton terjed a leggyakrabban, a szexuális önmegtartóztatás a legbiztosabb védekezési lehetőség, hiszen mindenfajta intim együttlét (hüvelyi, orális, anális aktus, kézzel való érintés) alkalmával átadható a fertőzés. Más szexuális úton terjedő betegségekkel ellentétben a gumióvszer sem jelent tökéletes megoldást, mert nem fedi le a teljes érintett bőr és nyálkahártya felületet.¹

MINDENKINEK, AKI SZEXUÁLIS ÉLETET ÉL VAGY ÉLNI FOG, ÉRDEMES VÉDEKEZNI A HPV-FERTŐZÉS ELLEN.

A méhnyakrák elleni védelemnek 2 pillére van: a védőoltás és a rendszeres szűrővizsgálat. Mindkettő képes megelőzni a daganatos megbetegedést, de a folyamat más-más pontján avatkoznak be:

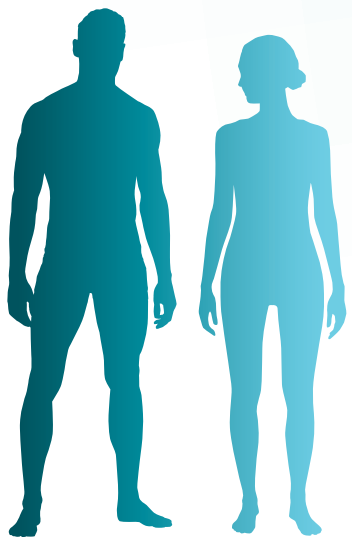
- A védőoltással legtöbbször megelőzhető a tartós HPV-fertőzés, és így az általa okozott betegségek is* (elsődleges prevenció).
- A szűrővizsgálat időben kiszűri a rákmegelőző állapotot (másodlagos prevenció), ami korai felismerés esetén még jó eséllyel gyógyítható.

A HPV-FERTŐZÉSEL SZEMBEN A LEGHATÉKONYABB VÉDEKEZÉSI MÓD A RENDSZERES SZŰRŐVIZSGÁLAT ÉS A VÉDŐOLTÁS EGYÜTTES ALKALMAZÁSA

Férfiak számára jelenleg nincs rutinszerű HPV szűrési módszer. A HPV elleni védőoltás a legjobb módja, hogy megelőzzük a HPV okozta daganatokat és nemi szervi szemölcsöket a férfiaknál.¹⁵

HOGYAN MŰKÖDIK A HPV ELLENI VÉDŐOLTÁS?

Az oltás hatására az immunrendszer képes lesz arra, hogy a valódi vírus megjelenése esetén gyorsabban reagáljon, így a szervezetünk sikeresen kivédheti a fertőzést.

A HPV ELLENI VÉDŐOLTÁST FÉRFIAK ÉS NŐK EGYARÁNT MEGKAPHATJÁK

A HPV ellen háromféle védőoltás is létezik: 2, 4 és 9 komponensű. A jelenleg elérhető leghatékosabb körű védelmet a 9 komponensű HPV elleni védőoltás nyújtja.¹⁶ Bár több mint 200 HPV-típust ismerünk², ez a 9 típus a felelős a nemi szervi szemölcsök és HPV okozta daganatos betegségek döntő többségéért.⁶ A HPV elleni oltások védelmet nyújthatnak bizonyos HPV-típusok és az általuk okozott egyes daganatos betegségek ellen.²⁸

Az elvégzett vizsgálatokban a 9 komponensű védőoltás védelmet nyújtott

- a méhnyakrákkal szemben 90%-ban,
- a hüvelydaganatokkal szemben 85%-ban,
- a szeméremtesti daganatos betegségek esetén 90%-ban,
- a végbélnyílás daganatai esetén 95%-ban,
- illetve 90%-ban megelőzte a nemi szervi szemölcsök kialakulását is.¹⁶

A HPV elleni védőoltások bevezetése és a számos nemzetközi oltási program beindítása óta sok adat gyűlt össze a védőoltás való életben megfigyelhető hatékonyságával kapcsolatban. Ausztráliában 2007 óta oltják a 12 éves korú lányokat iskolai oltási program keretében, és 2013-ban a fiúkra is kiterjesztették a programot.¹⁷

AUSZTRÁLIÁBAN
2028-RA ELTŰNHET
A MÉHNYAKRÁK.¹⁹

Az eredmények látványosak: az oltott korosztályban már néhány év alatt

- 90%-kal csökkent a nemi szervi szemölcsök előfordulása¹⁷
- 92%-kal csökkent az oltásban előforduló HPV-típusok gyakorisága¹⁸
- több, mint 50%-kal csökkent a méhnyakrák és a rákmegelőző állapotok gyakorisága.¹⁷
Mivel a daganatos betegségek kialakulásához évekre, akár évtizedekre is szükség van, ez kiemelkedően jó eredmény ilyen rövid idő alatt.

MIRE NEM JÓ AZ OLTÁS?

AZ OLTÁS A MEGLÉVŐ FERTŐZÉST ÉS A MÁR KIALAKULT HPV OKOZTA BETEGSÉGEKET NEM GYÓGYÍTJA.²⁰

A TÖBBI VÉDŐOLTÁSHOZ HASONLÓAN A HPV ELLENI VAKCINA SEM TUD MINDEN BEOLTOTTNÁL 100%-OS VÉDELMEZT NYÚJTANI.²¹

AZ OLTÁS NEM HELYETTESÍTI A RENDSZERES NŐGYÓGYÁSZATI SZŰRÉST.¹⁶

BIZTONSÁGOS-E A VÉDŐOLTÁS?

A HPV-vakcinák nem tartalmaznak vírust, csak egy mesterségesen előállított fehérjét, ami a vírus burkának csupán egy kis darabkája, és amely megtanítja az immunrendszert a védekezésre.²² Így az oltás sem HPV-fertőzést, sem betegségeket nem képes okozni.

2006 óta vannak forgalomban HPV elleni oltóanyagok. A 2017-ig világszerte beadott 270 millió oltással összegyűlt megfigyelések megnyugtatóak,²³ a vakcinák a klinikai vizsgálatokban és a való életben is jól tolerálhatónak bizonyultak.

A WHO VAKCINA BIZTONSÁGGAL FOGLALKOZÓ BIZOTTSÁGA A LEGFRISSEBB, 2017-ES JELENTÉSÉBEN A HPV ELLENI VAKCINÁKAT KIEMELKEDŐEN BIZTONSÁGOSNAK MINŐSÍTETTE.²³

Mint minden oltóanyag, így ez is okozhat mellékhatásokat, amelyek azonban nem mindenkinél jelentkeznek.¹⁶ Az oltás beadásának helyén duzzanat, viszketés, fájdalom és bőrpír alakulhat ki. Előfordulhat fejfájás, láz, fáradtság, szédülés és hányinger is.¹⁶ Súlyos mellékhatások (pl. túlérzékenységi reakció) nagyon ritkán fordulnak elő.²⁴

MIKOR AJÁNLOTT BEADNI A HPV ELLENI VÉDŐOLTÁST?

A CDC (Center of Disease Control and Prevention, Amerikai Járványügyi Hatóság) az alábbi korosztályok számára javasolja az oltást:¹

GYERMEKEK

minden 11–12 éves lány és fiú számára javasolt (igény esetén már 9 éves kortól adható)

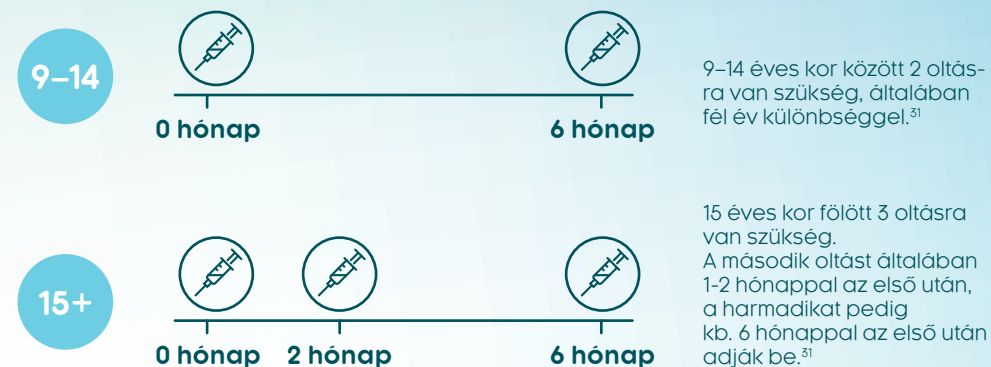
KAMASZOK ÉS FIATAL FELNŐTTEK

minden 13–26 éves férfi és nő számára javasolt

FELNŐTTEK (26 ÉVES KOR FELETT)

az oltásnak ebben a korosztályban kisebb a haszna, mint fiatalok esetén, mivel az ilyen életkorú felnőttek többsége már elkaphatta a fertőzést (bár nem feltétlenül minden, az oltással megelőzhető HPV-típust). Az oltást a kezelőorvossal történő egyedi egyeztetés mellett akkor érdemes megfontolni, ha nagyobb a kockázata egy új HPV-fertőzésnek (pl. új szexuális partner esetén).

A teljes oltási sorozat életkortól függően két, illetve három oltásból áll, amelyeket meghatározott rendben, lehetőleg 1 éven belül ajánlott beadni.³¹

A fiatal korban beadott oltásnak van a legnagyobb védő hatása, egyrészt, mert így az első szexuális együttlétre már nagyfokú védelem mellett kerülhet sor, másrészt, mert a fiatalabb korban adott oltás erősebb immunválaszt eredményez.^{25,26} A nemzetközi ajánlások a fentiek miatt 9–14 éves kor körül javasolják a HPV elleni védőoltás beadását mind a lányok, mind a fiúk számára.²⁷

Fiatal felnőtt korban is célszerű kérni a védőoltást, hiszen ez a szexuálisan legaktívabb életszakasz, amikor a legnagyobb a valószínűsége a HPV-vel történő megfertőzésnek. A védőoltás adható később is – akár azoknak is, akik már átettek valamilyen HPV által okozott betegségen, főként abban az esetben, ha nem élnek stabil párkapcsolatban.¹ A HPV elleni oltás beadásához nem szükséges megelőző HPV teszt.²⁸

HOGYAN ÉRHEŐ EL A VÉDŐOLTÁS?

A HPV elleni védőoltás 2014 óta térítésmentesen igényelhető hazánkban a 12 éves (általános iskola 7. osztályát végző) lányok számára.²⁹ 2020 őszétől pedig a hetedikes fiúk is bevonásra kerültek a Nemzeti Immunizációs Programba.³⁰

Az oltási programból kimaradt fiúk, illetve a felnőtt férfiak és nők recept és térítés ellenében patikában válthatják ki az oltóanyagot.

NEM KAPOTT VÁLASZT MINDEN KÉRDÉSÉRE?

Tájékozódjon a www.hpvdoktor.hu weboldalon!

HIVATKOZÁSOK:

1. <https://www.cdc.gov/std/hpv/stdfact-hpv.htm> Megtekintés dátuma: 2020. 12. 08.
2. <https://www.cancer.gov/about-cancer/causes-prevention/risk/infectious-agents/hpv-and-cancer> Megtekintés dátuma: 2020. 12. 08.
3. <https://www.cdc.gov/hpv/parents/about-hpv.html> Megtekintés dátuma: 2020. 12. 08.
4. <https://www.europecancer.org/resources/51:eliminating-hpv-caused-cancers-and-diseases-in-europe-case-for-action.html> Megtekintés dátuma: 2020. 12. 08.
5. <https://www.nhs.uk/conditions/genital-warts/> Megtekintés dátuma: 2020. 12. 08.
6. Kásler M. A humán papillóma vírus okozta megbetegedések, megelőzésük lehetőségei és ennek népegészségügyi előnyei. Orvosi Hetilap Supplementum, 2012. december
7. [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/human-papillomavirus-\(hpv\)-and-cervical-cancer](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/human-papillomavirus-(hpv)-and-cervical-cancer) Megtekintés dátuma: 2020. 12. 08.
8. Szentirmay Z et al. Orv Hetil. 2017; 158(31): 1213–1221.
9. Hartwig S. et al. Estimation of the epidemiological burden of HPV-related anogenital cancers, precancerous lesions, and genital warts in women and men in Europe: potential additional benefit of a nine-valent second generation HPV vaccine compared to first generation HPV vaccines. Papillomavirus Res. 2015;1:90–100 (Table 4-5)
10. Chaturvedi ak et al. J Clin Oncol. 2011 Nov 10; 29(32): 4294–4301
11. Hartwig et al. BMC Cancer 2012, 12:30
12. https://www.antsz.hu/data/cms41690/lakossagi_szurovizsgalatok.pdf Megtekintés dátuma: 2020. 12. 08.
13. https://www.antsz.hu/data/cms75553/Konyv4_20130904.pdf Megtekintés dátuma: 2020. 12. 08.
14. P. L. Stern et al. Therapy of Human Pappilomavirus-related Disease. Vaccine. 2012 Nov. 20; 30(05): F71-F82.
15. <https://www.hse.ie/eng/health/immunisation/pubinfo/schoolprog/hpv/hpv-human-papillomavirus/hpv-human-papillomavirus.html> Megtekintés dátuma: 2020. 12. 08.
16. Gardasil 9 alkalmazási előírás https://ogyei.gov.hu/gyogyszeradatbazis&action=show_details&item=169110 Megtekintés dátuma: 2020. 12. 08.
17. Patel et al, Euro Surveill. 2018;23(41):pii=1700737.
18. Machalek et al, JID 2018;217;1590-600.
19. Hall et al, Lancet Public Health 2019;4:e19-27.
20. <https://www.cancer.gov/about-cancer/causes-prevention/risk/infectious-agents/hpv-vaccine-fact-sheet> Megtekintés dátuma: 2020. 12. 08.
21. https://www.who.int/vaccine_safety/initiative/detection/immunization_misconceptions/en/index2.html Megtekintés dátuma: 2020. 12. 08.
22. https://www.who.int/biologicals/vaccines/human_papillomavirus_HPVEN/ Megtekintés dátuma: 2020. 12. 08.
23. https://www.who.int/vaccine_safety/committee/topics/hpv/June_2017/en/ Megtekintés dátuma: 2020. 12. 08.
24. https://www.who.int/vaccine_safety/initiative/tools/HPV_vaccine_rates_information_sheet_1217.pdf Megtekintés dátuma: 2020. 12. 08.
25. <https://www.acog.org/patient-resources/faqs/womens-health/hpv-vaccination> Megtekintés dátuma: 2020. 12. 08.
26. Sauber JL, Rutten LJF, Ebbert JO et al. Younger age at initiation of the Human Papillomavirus (HPV) vaccination series is associated with higher rates of on-time completion. Prev Med. 2016 Aug; 89: 327–333.
27. <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/Guidance-on-HPV-vaccination-in-EU-countries2020-03-30.pdf> Megtekintés dátuma: 2020. 12. 08.
28. <https://www.cancer.org/cancer/cancer-causes/infectious-agents/hpv/hpv-vaccines.html> Megtekintés dátuma: 2020. 12. 08.
29. https://www.antsz.hu/felso_menu/temaink/jarvany/hpv_2018/hpv_tajekoztato_2018.html Megtekintés dátuma: 2020. 12. 08.
30. <https://www.nnk.gov.hu/index.php/component/content/article/11-foosztalyok/838-fiuk-hpv-elleni-vedooltasa-holnapig-nyilatkozhatnak-a-szulok-a-beadasrol?Itemid=1a35> Megtekintés dátuma: 2020. 12. 08.
31. <https://www.cdc.gov/hpv/hcp/schedules-recommendations.html> Megtekintés dátuma: 2020. 12. 08.

*A HPV-vaksinák javallata nem terjed ki a fej-nyaki daganatos megbetegedések, valamint a hímvesző daganatainak megelőzésére.

Az Ön egészségi állapotával vagy kezelésével kapcsolatban az elsődleges információforrás a kezelőorvosa kell, hogy legyen, ezért ha bármilyen kérdése merül fel, lépjen kapcsolatba kezelőorvosával! Mindig egyeztessen orvosával, mielőtt e tájékoztatóban található bármilyen javaslatot megvalósít.

MSD Pharma Hungary Kft. 1095 Budapest, Lechner Ödön fasor 8.
Telefon: 06-1-888-5300, Fax: 06-1-888-5388, hungary_msd@merck.com
Lezárás dátuma: 2020. december 8., HU-GSL-00018